

Kuntalaisaloite kansallispuistospelvityksen teettämisestä

Kaupunginhallitus 31.03.2025 § 71

Kaupunginjohtaja: Luonnon Lumous ry esittää, että Nurmeksen kaupunginhallitus esittäisi Valtioneuvostolle kansallispuistospelvityksen tekemistä yhdessä Nurmeksen kaupungin kanssa Raesärkkien – Mujejärven alueesta. Kansallispuisto perustettaisiin vaalimaan erityisesti Itä-Suomelle tyypillisten Kalevalan, eränkäynnin ja omavaraistalouden perinteitä.

Metsähallituksen hoitama Mujejärven luonnonsuojelualue on pinta-alaltaan 2333 ha. Alueesta on yksityisomistuksessa 18 % (429 ha) ja valtiolla 82 % (1904 ha).

Raesärkkien 720 ha laajuinen Natura-alue on suosittu lähivirkistysalue. Raesärkkä kuuluu vanhojen metsien suojeluohjelmaan. Aarniosa määriteltiin Raesärkkien hoito- ja käyttösuunnitelmassa suojelumetsäksi (589 ha) ja sen ulkopuolinen osa virkistysmetsäksi (125 ha).

Kansallispuiston perustaminen liittyy Luonnonsuojelulain (9/2023) pykäliin 43 ja 44. Perustamisen yleisinä edellytyksinä ovat, että:

1. alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eliölaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi;
2. alueella on 78 §:ssä tarkoitetun tiukkaa suojelua edellyttävän eläinlajin yksilön lisääntymis- tai levähdyspaikkoja;
3. alueella on erikoinen tai harvinainen luonnonmuodostuma;
4. alue on erityistä maisemallista arvoa;
5. luontotyyppin tai eliölajin suotuisan suojelutason säilyttäminen tai saavuttaminen sitä vaatii;
6. alueella on erityistä merkitystä luontotyyppien tai eliölajien mahdollisuuksille sopeutua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin
7. alue on muutoin kuin 1–6 kohdassa tarkoitetuilla tavalla niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

Yksittäisen kansallispuiston perustamisesta ja tarkoituksesta säädetään aina lailla. Kansallispuisto voidaan perustaa vain valtion omistamalle alueelle ja pinta-alan on oltava vähintään 1 000 hehtaaria. Alueella on oltava merkitystä yleisenä luonnonnähtävyytenä, muutoin luonnontuntemuksen lisäämisen tai yleisen luonnonharrastuksen kannalta.

Valtion suhtautuminen kansallispuistoverkoston laajentamiseen voi olla mahdollisesti negatiivinen. Marinin hallitusohjelmassa oli maininta, että kansallispuistoverkoston laajennetaan. Orpon hallitusohjelmaan on sen sijaan kirjattu, että nykyisistä kansallispuistoista ja retkeilyalueista pidetään huolta ja että kansallispuistojen rahoitusta pyritään kasvattamaan mahdollisilla

käyntimaksuilla tai yrityksiltä saatavilla yhteistyömaksuilla. Kansallispuistoverkosta tarkasteltaessa on myös nostettava esille se, että Nurmeksen kaupungin ympärillä sijaitsee kolme kansallispuistoa. Hiidenportin, Kolin ja Tiilikkejärven kansallispuistot ovat nurmeslaisten saavutettavissa alle 80 km etäisyydellä.

Raesärkkien – Mujejärven alueilla on välimatkaa noin 70 km, jolloin niiden yhdistäminen yhdeksi kansallispuistoksi voi olla haastavaa. Raesärkät yksinään ei täytä kansallispuistoilta edellytetyn 1 000 hehtaarin pinta-alan vähimmäisvaatimusta.

Kaupungin kannan muodostamiseksi tarvitaan lisätietoa. Metsähallituksen kanta kuntalaisaloitteeseen on sekin hyvä selvittää. On tarkasteltava myös mahdollisen perustamisedellytysselvityksen laatimisen tarvetta. Arvion mukaan perustamisedellytysselvityksen teettäminen maksaa noin 40 000 € - 50 000 €. Selvityksen tekemiseen on mahdollisuus saada avustuksia.

Kaupunginjohtaja: Kaupunginhallitus päättää, että kaupunginjohtaja nimeää selvitystyöryhmän selvittämään kansallispuistoaloitteen toteuttamiskelpoisuutta ja laatimaan siitä vaikutusten arvioinnin.

Kaupunginhallitus: Kaupunginjohtajan muuutettu päätösehdotus:

Kaupunginhallitus päättää, että kaupunginjohtaja nimeää viranhaltijoista koostuvan selvitystyöryhmän selvittämään kansallispuistoaloitteen toteuttamiskelpoisuutta.

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Kaupunginhallitus 13.06.2025 § 147

Kaupunginjohtaja: Kirsi Korhonen Nurmeksen kunnan jäsenenä on tehnyt oikaisuvaatimuksen Nurmeksen kaupunginhallituksen päätöksestä 31.03.2025 § 71. Oikaisuvaatimus on toimitettu kaupungin kirjaamoon 22.4.2025.

Oikaisuvaatimuksessa vaaditaan, että Nurmeksen kaupungin kaupunginhallituksen tulee muuttaa päätöstään KHAL 31.3.2025 §71 siltä osin, kuin Nurmeksen kunta on ei-tarkoituksenmukaisella tavalla hyväksynyt kansallispuistoselvitykseen mukaan kohdealueena Nurmeksen lounaisosassa sijaitsevan Raesärkät Natura 2000 -alueen täysin irrallisena kohteena muusta Nurmeksen kunnan pohjoispuolella sijaitsevasta varsinaisesta kansallispuiston hankealueesta. Raesärkät -kohteen irrallisuus muusta kokonaisuudesta tarkoittaa tältä osin jo lähtökohdiltaan esityksen hylkäävää lopputulosta siellä selvityksessä. Nurmeksen lounaisosassa sijaitsevaa Raesärkät Natura 2000 -aluetta ei voida

kohdentaa osaksi Nurmeksen pohjoisosaan sijoittuvaa kansallispuistoselvitystä.

Tekemässään päätöksessä 31.03.2025 § 71 kaupunginhallitus on ainoastaan nimennyt viranhaltijoista koostuvan selvitystyöryhmän selvittämään kansallispuistoaloitteen toteuttamiskelpoisuutta. Päätöksessä kaupunginhallitus ei ole ottanut kantaa kansallispuistoselvityksen laajuuteen maantieteellisesti tai muutoin.

Nyt käsiteltävässä oikaisuvaatimuksessa ei puututa varsinaiseen päätökseen, vaan sen valmisteluun. Kansallispuistohanke on edelleen valmistelussa, joten asiaan liittyvä oikaisuvaatimus ei johda toimenpiteisiin ja se tulee hylätä.

Kaupunginjohtaja: Kaupunginhallitus päättää hylätä oikaisuvaatimuksen ja pysyttää päätöksen 31.03.2025 §71 voimassa.

Kaupunginhallitus: Ehdotus hyväksyttiin.

Kaupunginhallitus 16.02.2026 § 44
72/00.01.06/2025

Kaupunginjohtaja: Luonnon Lumous ry on tehnyt kuntalaisaloitteen, jossa se esittää, että Nurmeksen kaupunginhallitus esittäisi Valtioneuvostolle kansallispuistoselvityksen tekemistä yhdessä Nurmeksen kaupungin kanssa Raesärkkien – Mujejärven alueesta. Kansallispuisto perustettaisiin vaalimaan erityisesti Itä-Suomelle tyypillisten Kalevalan, eränkäynnin ja omavaraistalouden perinteitä.

Kaupunginjohtaja nimesi 11.4.2025 (14/2025) kansallispuistoaloitteen toteuttamiskelpoisuutta selvittämään selvitystyöryhmän, johon kuuluivat tekninen johtaja, talousjohtaja ja ympäristöinsinööri. Työryhmä on kuullut Luonnon Lumous ry:n aloitteen tekijää, Luonnonmetsätyöryhmää sekä Lapinlahden kunnanjohtaja Henri Ruotsalaista, joka on toimiessaan Rautavaaran kunnanjohtajana ollut mukana Tiilikjärven kansallispuiston laajentamishankkeessa.

Selvitystyöryhmä esittää loppuraportissaan, että jatkossa keskitytään olemassa olevan Hiidenportin kansallispuiston laajentamiseen Sotkamosta myös Kuhmon ja Nurmeksen kaupunkien erämaa-alueille. Selvitystyöryhmän raportti on liitetty luottamushenkilöiden sähköiseen työtilaan.

Luonnonmetsätyöryhmä on tehnyt vuosina 2020-2023 laajoja kartoituksia suojelemattomissa valtion metsissä Koneen säätiön rahoituksella tarkoituksenaan saada selville, missä sijaitsevat luontoarvoiltaan tärkeimmät suojelemattomat valtionmetsät. Hiidenportin laajentuminen Nurmeksen ja Kuhmon alueelle toteutuisi pääosin jo suojeltujen alueiden liittämällä Hiidenportin

kansallispuistoon. Metsästys ei ole merkittävä uhka alueiden luontoarvoille, joten uusia metsästysrajoitteita alueelle ei tarvittaisi.

Luonnonmetsä-työryhmä on julkaissut 21. tammikuuta 2026 raportin Suomen kansallispuistoverkoston kehittämiseksi, joka pitää sisällään myös esityksen Hiidenportin kansallispuiston laajentamisesta.

Kaupunki katsoo, että Hiidenportin kansallispuiston laajennus edistää toteutuessaan alueen luontomatkailun elinvoimaa, tukee Nurmeksen HINKU-tavoitteita sekä vahvistaa kaupungin brändiä luontomatkailukohteena.

Nurmeksen kaupunki kuitenkin edellyttää ehdottomana vaatimuksena, että kansallispuiston mahdollinen laajennus toteutetaan tavalla, joka turvaa paikallisten asukkaiden ja paikallisten metsästysseurojen jäsenten perinteiset metsästys- ja kalastusoikeudet laajennetulla alueella. Päätöksenteossa on noudatettava muissa tuoreissa kansallispuistohankkeissa (kuten Salla) omaksuttua linjaa, jossa paikallisten harrastuskäyttö on voitu säilyttää. Kaupunki myös edellyttää, että laajennuksesta aiheutuvat investointi- ja ylläpitokustannukset (kuten reitistöt, opasteet, taukopaikat ja pysäköintialueet) kuuluvat kokonaisuudessaan valtiolle (Metsähallituksen Luontopalvelut). Hanke ei saa aiheuttaa uusia suoria tai välillisiä kustannusvelvoitteita Nurmeksen kaupungille.

Jos jatkovalmisteluun edetään, on siinä varmistettava paikallisten sidosryhmien, erityisesti metsästysseurojen, maanomistajien ja matkailuyrittäjien, laaja kuuleminen ja osallistaminen suunnitteluprosessiin paikallisen hyväksyttävyyden varmistamiseksi.

Kaupunginjohtaja:

Kaupunginhallitus päättää

1. jatkaa kansallispuistonselvitystä Hiidenportin kansallispuiston laajentamiseksi esittelytekstissä mainitut reunaehdot huomioiden,
2. evästää kaupunginjohtajaa käynnistämään neuvonpidon Sotkamon kunnan ja Kuhmon kaupungin kanssa yhtenäisen kuntakohtaisen kannan varmistamiseksi suhteessa ympäristöministeriöön.

Kaupunginhallitus:

Kaupunginjohtajan muutettu päätösesitys:

Kaupunginhallitus päättää, että se

1.edellyttää metsästys- ja kalastusoikeuden säilymistä, valtionrahoitusta ja maanomistajien ja elinkeinonharjoittajien oikeuksien suojaamista edellä mainituin reunaehdoin

2. jatkaa kansallispuistoselvitystä Hiidenportin kansallispuiston laajentamiseksi,

3. evästää kaupunginjohtajaa käynnistämään neuvonpidon Sotkamon kunnan ja Kuhmon kaupungin kanssa yhtenäisen kuntakohtaisen kannan varmistamiseksi suhteessa ympäristöministeriöön.

Kaupunginhallitus päätti hyväksyä kaupunginjohtajan muutetut päätösesitykset yksimielisesti.

Merkittiin pöytäkirjaan, että kaupunginvaltuuston 1. varapuheenjohtaja Hannu Mikkilä poistui kokouksesta kello 21:01-21:03 väliseksi ajaksi.

Merkittiin pöytäkirjaan, että hallituksen jäsen Jussi Hermaja poistui kokouksesta kello 21:02-21:04. Hallitus odotti keskustelematta, että Hermaja saapui takaisin kokoukseen, ettei erillistä pöytäkirjantarkastajaa tarvitse valita tämän hetkellisen poissaoloajaksi.